

Särskild sammanställning – Kristinehamns kommun

Vad är en särskild sammanställning

Enligt MB 6 kap 16 § skall en särskild sammanställning upprättas i samband med att översiktsplanen antas. Syftet är att sammanfatta hela miljöbedömningen, det vill säga processen från det att arbetet med översiktsplanen och miljöbedömningen startade, till det att den färdiga planen och miljökonsekvensbeskrivningen ska antas. Genom att redovisa gjorda överväganden, hur synpunkter och förslag beaktats, ges allmänheten insyn i processen.

Den särskilda sammanställningen ska redovisa, (MB 6 kap. 16 §):

1. hur miljöaspekterna har integrerats i planen eller programmet,
2. hur hänsyn har tagits till miljökonsekvensbeskrivningen och inkomna synpunkter,
3. skälen för att planen eller programmet har antagits i stället för de alternativ som övervägts, och
4. vilka åtgärder som planeras för att övervaka och följa upp den betydande miljöpåverkan som genomförandet av planen eller programmet medför.

Den särskilda sammanställningen kan ses som ett slags utvärdering av arbetet med miljöbedömningen och detta dokument begränsas till miljöaspekterna. Övriga synpunkter och dess påverkan på planen kan utläsas i samrådsredogörelsen och de två utställningsutlåtandena för planen. En särskild sammanställning ska hållas tillgänglig för alla som kommunen samrått med, det vill säga när det gäller en översiktsplan även för allmänheten.

Miljöbedömning

Översiktsplanens planprocess

Våren 2015 påbörjades processen för att ta fram det nya förslaget till översiktsplan.

Förslag till ny översiktsplan för Kristinehamns kommun, har varit ute på samråd under tiden 13 december 2017 t.o.m. 28 februari 2018. Förslag till ny översiktsplan för Kristinehamns kommun, har varit på utställning under tiden 23 maj – 2 september 2019. Förslag till ny översiktsplan för Kristinehamns kommun, har varit på en andra utställning under tiden 12 juni – 28 september 2020. Planen har därefter antagits av kommunfullmäktige den 28 oktober, 2021.

Inför de båda utställningarna redigerades miljökonsekvensbeskrivningen utifrån de ändringar som genomförts fram till respektive utställning. Inför antagande redigerades miljökonsekvensbeskrivningen utifrån de ändringar som genomförts efter den andra utställningen.

Den nya översiktsplanen ersatte den föregående översiktsplanen ”Översiktsplan 2004”. Planen har processats och miljöbedömts enligt plan- och bygglagens respektive miljöbalkens regler för kommunala översiktsplaner och miljöbedömningar för planer.

Hur har hållbarhetsaspekterna integrerats i översiktsplanen

Hållbarhetsbegreppet fanns med tidigt i planprocessen som en grundläggande utgångspunkt för översiktsplanearbete. Översiktsplanen förhåller sig till bland

annat Kristinehamns kommuns vision. Visionen sträcker sig fram till år 2030 och lyder ”Kristinehamn, den vänliga och nyskapande skärgårdskommunen”. Som en del av visionen ingår ett antal prioriterade områden där vardagslivet är ett av dem, där boende, fritid, kultur och miljö är viktiga delar att prioritera. Utöver detta är tanken att de horisontella perspektiven ekologisk, ekonomisk och social hållbarhet, inkludering, jämställdhet, tillgänglighet och trygghet ska genomsyra arbetet med att uppnå visionen och en hållbar utveckling. Baserat på bland annat kommunens vision och ett antal andra styrdokument med relevans för den fysiska planeringen utkristalliserades översiktsplanens inriktningsmål:

- Attraktiva livsmiljöer och ett välfungerande vardagsliv för alla
- Regionförstoring, kommunikationer och transporter
- Hållbar och klimatanpassad samhällsplanering
- En stärkt identitet
- God planberedskap för verksamheter

En av inriktningarna är ”Hållbar och klimatanpassad samhällsplanering” och med det menar vi att fysisk planering kan användas som ett redskap för en hållbar utveckling, genom att ta oss i riktning mot ett ekologiskt, ekonomiskt, socialt och kulturellt hållbart Kristinehamn.

Avgränsning av miljökonsekvensbeskrivningen

Översiktsplanen är övergripande och ligger på en strategisk snarare än på en detaljerad nivå. Miljökonsekvensbeskrivningen har därför försökt identifiera de viktigaste strategiska miljöfrågorna som bedömdes vara av störst betydelse dels för planens genomförande dels för allmänhetens intressen, samt hur planens inriktning skulle kunna bidra till att de nationella miljömålen i miljöbalken skulle nås.

Geografiskt omfattar miljökonsekvensbeskrivningen hela Kristinehamns kommun, tätorterna inkluderade (Kristinehamn, Ölme, Björneborg, Bäckhammar och Nybble).

Avgränsningen av de nyckelfrågor som bedömdes viktiga att belysa i konsekvensbeskrivningen har utgått från översiktsplanens syfte och inriktning, miljöbalkens och plan- och bygglagens krav samt länsstyrelsens synpunkter.

Efter avgränsningssamrådet mellan länsstyrelsen och kommunen avgränsades översiktsplanens huvudsakliga miljöpåverkan till att vara inom följande huvudområden:

- Hamnen
- Vatten- och avloppsutbyggnad/utredning
- Klimatanpassning
- Verksamhetsområden
- Grön infrastruktur/grönstruktur
- LIS-områden
- Vindkraft
- Ny infrastruktur (markreservat för ny järnväg)

Metod för miljöbedömningen

I miljökonsekvensbeskrivningen beskrivs bedömningen av miljöpåverkan av planens syfte, generella och områdesspecifika ställningstaganden inom de områden som identifierats. Konsekvenserna av planens ställningstaganden blev i miljökonsekvensbeskrivningen uppbyggda kring begreppen förutsättningar, effekt, konsekvens och åtgärd för att skapa struktur på bedömningarna.

- **Förutsättningar** är det fysiska intrång som planens ställningstaganden medför.
- **Effekt** är den förändring i miljön som påverkan medför, exempelvis förlust av ett skogsområde, buller eller föroreningar i luften.
- **Konsekvensen** är en värdering av de effekter som uppkommer för allmänna och enskilda intressen, människors hälsa eller biologisk mångfald.
- **Åtgärder** vidtas för att undvika eller för att minimera negativa konsekvenser.

Kopplat till analyserna kring hur de nationella miljömålen påverkas av planen och hur planen påverkar gentemot miljökvalitetsnormerna har en snarlik uppbyggnad kring olika begrepp använts. Enda skillnaden är att här har begreppet förutsättningar bytts ut mot begreppet trend.

- **Trend** är kort om miljömålet och inriktningen på målarbete i vid mening.
- **Effekt** är en bedömning i vilken riktning översiktsplanen påverkar miljömålet.
- **Konsekvensen** är en värdering av de effekter på miljömålet som uppkommer enligt översiktsplanens inriktning.
- **Åtgärder** vidtas för att undvika eller för att minimera negativa konsekvenser.

Integrering av miljöaspekter och hur synpunkter beaktats

Miljöaspekterna har integrerats i hela planprocessen och ska genomsyra översiktsplanen och dess process. På översiktsplanenivå är hanteringen av de strategiska utvecklingsfrågorna rörande bebyggelse, ny infrastruktur, verksamhetsområden, klimatanpassning, grönstruktur bland de viktigaste och mest centrala rörande vilka konsekvenser en plan kan tänkas få. Miljökonsekvensbeskrivningen är, som ovan nämnt, avgränsade efter ett antal huvudområden som anses stå för den väsentliga miljöpåverkan.

Samråd

Förslag till ny översiktsplan för Kristinehamns kommun var föremål för samråd under tiden 13 december 2017 t.o.m. 28 februari 2018. Planen fanns tillgänglig på kristinehamn.se för att ge kommuninvånare, politiska partier, grannkommuner och myndigheter möjlighet att lämna sina synpunkter. Handlingar var även tillgängliga på planeringsavdelningen i kommunhuset och i tidningsrummet på Kristinehamns bibliotek. Information har även funnits på Facebook och filmer på Instagram. I december 2017 fanns förslaget på turistbyrån där det gavs

möjlighet att ställa frågor och diskutera översiktsplanens innehåll med representanter från kommunen. För att informera interna och externa myndigheter, organisationer, företag, föreningar och närliggande kommuner m.fl. skickades det ut ett särskilt informationsbrev via post eller mail. Ett särskilt informationsbrev sändes också till markägare som berördes av utpekade LIS områden.

Under samrådstiden hölls även ett antal fysiska samrådsmöten, bland annat tre fördjupande möten om hänsyn till översvämningsrisker, och ett fördjupande möte om principer för utpekande av LIS-områden tillsammans med Länsstyrelsen i Värmland. Särskilda möten om har även hållits om förslaget om markreservat för järnväg. Sammanlagt har 62 yttranden inkommit från privatpersoner, organisationer, företag och myndigheter.

Inkomna synpunkter

Det kan vara värt att notera att inkomna synpunkter inte med säkerhet kan antas vara representativa för kommuninvånare tycker i helhet.

Få yttranden har specifikt berört miljökonsekvensbeskrivningen, det handlar om Länsstyrelsen och Sällskapet för Naturskydd i Kristinehamn. Länsstyrelsen har lämnat synpunkter om att miljökonsekvensbeskrivningen som tillhör översiktsplanen behöver utvecklas i frågor om planens påverkan på skyddade arter, biotopskydd, strandskydd och jordbruksmark. Sällskapet för Naturskydd i Kristinehamn framhåller vikten av att flera ställningstaganden i miljökonsekvensbeskrivningen också bör redovisas och fastställs i översiktsplanen.

Många av de inkomna yttrandena har berört enskilda frågor/utbyggnadsområden mer i detalj. Synpunkterna från allmänheten, politiska partier och intresseorganisationer har huvudsakligen berört service på landsbygden, landsbygdsutveckling, vindkraft, markreservat för järnväg, exploatering av jordbruks- och skogsbruksmark och kulturmiljö. Flertalet av dessa synpunkter har berört frågor av miljökaraktär så som kommunikationer/infrastruktur och restriktivitet.

Slutsatser och resultat av samrådet

Många synpunkter har inte varit av sådan art att de föranlett principiellt ändrade ställningstaganden eller nya förslag i planen. Däremot har texterna i planen i flera avsnitt utvecklats och kompletterats så det tydligare framgår vad som avses och att hänsyn har tagits till de inkomna synpunkterna.

Miljökonsekvensbeskrivningen har särskilt kompletterats med:

- En översiktlig analys av hur mycket jordbruksmark som tas i anspråk för bebyggelse
- En översiktlig analys av hur stor andel av stränderna som tas i anspråk för utpekade områden för landsbygdsutveckling
- Ett avsnitt om biotopskydd och skyddade arter lades till
- Ett avsnitt om luftkvalitén i Kristinehamns tätort lades till

Några principiellt viktiga ändringar/kompletteringar av planen har gjorts inför utställningen, detta gällande:

- Landsbygdsutveckling i strandnära lägen
- Hänsyn till översvämningrisker
- Handelsstruktur i Kristinehamn
- Markreservat för järnväg
- Grönstruktur

Utställning

Förslag till ny översiktsplan för Kristinehamns kommun var föremål för utställning under tiden 23 maj – 2 september 2019. Utställningshandlingarna var under hela utställningstiden utlagda på kristinehamn.se för att ge kommuninvånare, politiska partier, grannkommuner och myndigheter möjlighet att lämna sina synpunkter. Handlingar var även tillgängliga på planeringsavdelningen i kommunhuset och i tidningsrummet på Kristinehamns bibliotek. För att informera interna och externa myndigheter, organisationer, företag, föreningar och närliggande kommuner m.fl. skickades det ut informationsbrev via post eller mail. Under utställningstiden hölls ett öppet informationsmöte med tjänstepersoner i syfte att sprida information och ge tillfälle för intresserade att ställa frågor om planförslaget.

Efter utställningstiden genomförde Kristinehamns kommun två fördjupande möten tillsammans med Länsstyrelsen i Värmland gällande synpunkterna i deras granskningsyttrande. Mötena skedde på begäran av Länsstyrelsen och resulterade i flera revideringar av yttrandet. Sammanlagt har 140 yttranden inkommit från privatpersoner, organisationer, företag och myndigheter.

Inkomna synpunkter

Det kan vara värt att notera att inkomna synpunkter inte med säkerhet kan antas vara representativa för kommuninvånare tycker i helhet.

Få yttranden har specifikt berört miljökonsekvensbeskrivningen, det är enbart Länsstyrelsen som inkommit med sådana. Länsstyrelsens synpunkter på miljökonsekvensbeskrivningen rör redovisningen av vissa miljömål och frågor kring vattenkvalitet. Länsstyrelsen påpekade bland annat att det i texten blandades mellan begreppen ”miljömål” och ”miljökvalitetsnorm”, vilket behövde ändras och förtydligas.

Många av de inkomna yttrandena har berört enskilda frågor/utbyggnadsområden mer i detalj. Ett exempel är Trafikverkets yttrande, där de inte motsatte sig kommunens utpekande av markreservat, men påtalade att det i detta tidiga skede inte går att säkerställa en preciserad lokalisering av Nobelbanan. Trafikverket konstaterade att ingen detaljerad utredning tagits fram och framförde att trafikverket brukar börja med ett mer omfattande och bredare utredningsområde. Först i ett skede när korridorval är gjort brukar en mer specifik och smalare utbredning kunna tas fram, menade Trafikverket.

Synpunkterna från allmänheten och intresseorganisationer har huvudsakligen berört vindkraft, landsbygdsutveckling (LIS), markreservat för järnväg, exploatering av jordbruks- och skogsbruksmark, grönstruktur, natur- och kulturmiljövården. Flertalet av dessa synpunkter har berört frågor av

miljökaraktär så som kommunikationer/infrastruktur, verksamhetsområden, tätortsnära – och rekreationsskog.

Slutsatser och resultat av utställningen

Det är, som under samrådet, många synpunkter som inte har varit av sådan art att de föranlett principiellt ändrade ställningstaganden eller nya förslag i planen. Däremot har texterna i planen i flera avsnitt utvecklats och kompletterats så det tydligare framgår vad som avses och att hänsyn har tagits till de inkomna synpunkterna. Dock har översiktsplanen ändrats väsentligt när det gäller lägen för markreservat för järnväg och ställningstaganden för områden för verksamheter och handel i Kristinehamn vilket ledde till att planen skulle ställas ut på nytt. Kommunen valde att utreda en ny möjlig dubbelspårig järnvägssträckning, vilket resulterade i att ett nordligt bredare utredningsområde identifierades. Miljökonsekvensbeskrivningen har särskilt kompletterats med:

- Bedömningen av planens konsekvenser utifrån miljömålen
- Bedömningen av planens konsekvenser utifrån miljökvalitetsnormerna

Några principiellt viktiga ändringar/kompletteringar av planen har gjorts inför den andra utställningen, detta gällande:

- Lägen för markreservat för järnväg
- Handelsstruktur i Kristinehamn
- Vindkraft

Därutöver har redovisningen av planeringsförutsättningar för LIS-områdena utvecklats för att tillmötesgå flera av Länsstyrelsens synpunkter.

Utställning II

Förslag till ny översiktsplan för Kristinehamns kommun var föremål för en andra utställning under tiden 12 juni och 28 september 2020. Utställningshandlingarna var under hela utställningstiden utlagda på kristinehamn.se för att ge kommuninvånare, politiska partier, grannkommuner och myndigheter möjlighet att lämna sina synpunkter. Handlingar var även tillgängliga på planeringsavdelningen i kommunhuset och i tidningsrummet på Kristinehamns bibliotek. För att informera interna och externa myndigheter, organisationer, företag, föreningar och närliggande kommuner m.fl. skickades det ut informationsbrev via post eller mail.

Efter utställningstiden genomförde Kristinehamns kommun ett fördjupande möte tillsammans med Länsstyrelsen i Värmland gällande synpunkterna i deras nya granskningsyttrande. Sammanlagt har 22 yttranden inkommit från privatpersoner, organisationer, företag och myndigheter.

Inkomna synpunkter

Det kan vara värt att notera att inkomna synpunkter inte med säkerhet kan antas vara representativa för kommuninvånare tycker i helhet.

Få yttranden har specifikt berört miljökonsekvensbeskrivningen, det handlar om Länsstyrelsen, Sällskapet för Naturskydd i Kristinehamn, Miljöpartiet de gröna i Kristinehamn och en enskild person. Länsstyrelsens hade kvarstående

synpunkter kring MKN vatten kopplat till exploatering i strandzonen och kommunens redogörelse för vatten- och avloppsutveckling. Miljöpartiet de gröna framförde synpunkter kopplat till hanteringen av befintlig jordbruksmark. Sällskapet för Naturskydd i Kristinehamn hade synpunkter på ett specifikt LIS-område (L16 Nore), andelen procentuellt utpekad strandlinje vid Vänern och ”fri passage” och den enskilde personen som hade en synpunkt på fågellivet inom utpekade LIS-områden.

Många av de inkomna yttrandena har berört enskilda frågor/utbyggnadsområden mer i detalj. Synpunkterna från allmänheten, politiska partier och intresseorganisationer har huvudsakligen berört, landsbygdsutveckling (LIS), markreservat för järnväg, exploatering av jordbruks- och skogsbruksmark, grönstruktur, natur- och kulturmiljövården. Flertalet av dessa synpunkter har berört frågor av miljökaraktär så som kommunikationer/infrastruktur, hälso- och säkerhetsfrågor, tätortsnära – och rekreationsskog.

Slutsatser och resultat av utställningen

Det är, som under granskningen, många synpunkter som inte har varit av sådan art att de föranlett principiellt ändrade ställningstaganden eller nya förslag i planen. Däremot har texterna i planen i flera avsnitt utvecklats och kompletterats så det tydligare framgår vad som avses och att hänsyn har tagits till de inkomna synpunkterna.

Miljökonsekvensbeskrivningen har särskilt kompletterats med:

- Förtydligande textavsnitt gällande Försvarmaktens lokalisering och dess bedömda påverkan av planförslagets konsekvenser

Skälen till att planen antagits istället för redovisade alternativ?

Som nollalternativ användes den nuvarande översiktsplan som antogs 2006 som då skulle fortsätta att gälla som planeringsunderlag tillsammans med den fördjupade översiktsplanen (FÖP för Vålösundet Östra) och det tematiska tillägget för vindkraft. Nollalternativet illustrerar en rimlig utveckling om inte planförslaget till ny översiktsplan skulle antas och genomföras.

Nollalternativet innebar att kommunens utveckling delvis saknade inriktning inom, men framförallt utanför tätorten Kristinehamn. På så vis skulle utvecklingen ske mer slumpartat. Det skulle bli svårare att främja en hållbar utveckling och exploateringen kunde bli mer okontrollerad. En framtida planering ansågs även bli mer kostsam och tidskrävande för kommunen.

I nollalternativet ingick även den befintliga hänsyn som tas till miljö kvalitetsnormerna såsom luft, buller och vatten samt hänsyn till natur. Nollalternativet innebar också att kommunens utveckling saknade ställningstaganden om hänsyn till klimatförändringar.

Utgångspunkten för revideringen av översiktsplanen var delvis att bygga vidare på tidigare ställningstaganden från ÖP2006, men med vidareutvecklade strategier och ställningstaganden om hur staden och kommunens utveckling ska kunna se ut. Det handlar bland annat om att det fanns nya tankar för delar som inte var med innan nedläggningen av regementsområdet A9. I det nya planförslaget inryms även utvecklingen av bostadsområdena i Östra Vålösundet, och blir en del av Kristinehamns tätort. Tillskott ses även i ett antal nyttillkommande verksamhetsytor, ett markreservat för järnväg, ökade ytor för bebyggelse och verksamhetsområden på landsbygden i form av utpekanden av LIS-områden.

Förändringarna i planens struktur och upplägg har gjorts kontinuerligt genom processen där samråds- och granskningsyttranden samt resultaten av kompletterande utredningar (ex. reviderat markreservat för järnväg) har varit viktiga parametrar som har påverkat utformningen.

Planen sätter även fokus på en förtätning av befintlig bebyggelse inom tätorterna samt en planläggning för grön infrastruktur i form av kartläggning och strategiska ställningstaganden om grönstruktur. Det handlar även om planering för möjliggörande av klimatanpassning och omhändertagande av översvämmande vatten. Genom ett sådant angreppssätt i planen finns goda möjligheter till en långsiktigt hållbar utveckling. Den nya översiktsplanen leder på så vis till en mer aktuell plan som bedöms kunna möta den ökade efterfrågan på bostäder och verksamhetsmark på ett mer hållbart sätt jämfört med nollalternativet.

Uppföljning

Åtgärder för uppföljning och övervakning av betydande miljöpåverkan

För översiktsplaner innebär frågan om uppföljning en särskild problematik eftersom översiktsplanen omfattar hela kommunens yta och dess mark- och vattenanvändning. Instrumentet ger därmed ingen fullständig, eller helt översiktsplanespecifik uppföljning, då detta med hänsyn till planens omfattning och komplexitet är näst intill omöjligt att uppnå. Däremot kan utvecklingen mätas och följas upp avseende bland annat befolkningstillväxt, bostäder, arbetsplatser och resande.

Uppföljning av översiktsplanens påverkan på människa och miljö kan indirekt följas upp genom det efterföljande arbetet i kommun, med bl.a. detaljplaner, andra planer, tillstånd och lov samt miljökonsekvensbeskrivningar kopplat till dessa. En stor del av de föreslagna åtgärderna kommer att integreras i kommande planprocesser där miljöpåverkan kan följas och bedömas på en mer detaljerad nivå.

Uppföljning kan ske i samband med att kommunen tar ställning till planens aktualitet. Den tidigare aktualitetsprövningen av översiktsplanen ersätts från och med valet år 2022 med krav om att kommunfullmäktige ska ta fram en planeringsstrategi varje mandatperiod. Planeringsstrategin blir kommunens verktyg för uppföljning. I samband med framtagandet av planeringsstrategin gör kommunen en framåtsyftande, politisk helhetsbedömning av översiktsplanens aktualitet och en prioritering av den fortsatta översiktsplaneringen.

Information om att översiktsplanen antagits

Enligt 6 kap. 16 § miljöbalken ska den särskilda sammanställningen och översiktsplanen göras tillgängliga för dem som deltagit i samrådet. Kristinehamns kommun tillgängliggör översiktsplanen och informerar om antagandet genom att lägga ut den antagna planen på kommunens [webbplats](#). Den särskilda sammanställningen kommer också att läggas ut på kommunens webbplats. Protokollet från kommunfullmäktige om planens antagande kommer att sättas upp på kommunens anslagstavla. Myndigheter kommer att informeras genom brev (e-post) om att översiktsplanen har antagits.

Petter Wikström
Samhällsplanerare
Kristinehamns kommun

